

DE VLUCHT Ludo Laagland

Aflevering 9μ

Wij overhandigden hen in de Mottebollenstraat dus hun fiets, en dit met de nodige dankbetuiging, en zegden dat wij in Assent bleven overnachten. Wij kregen nog een stukje taart en een tas koffie. De sjaal mocht ik houden voor onderweg... als souvenir.

Voor de tweede keer in een paar uur nam ik afscheid van hen, zette mijn tweelingzus vóór op de stang van mijn fiets en wij vertrokken, zagezegd, naar onze vrienden in Assent. Eenmaal echter goed uit het gezicht, maakte wij rechtsomkeer en sloegen de weg naar Paal in. Want daar brandde de lamp.

Wij woonden een kilometer voorbij het centrum, naar de kant van Beringen. Maar nog vóór wij de eerste huizen van het dorp bereikt hadden, splitsten onze wegen. Mijn zus stapte af en ging al lopend verder. Ik zelf zou, met een grote bocht naar links, het centrum vermijdend, het ouderlijk huis trachten te bereiken.

Maar een paar honderd meter van het beoogde doel werd er plots "Halt!" geroepen. Een vijftal gewapende verzetslieden dook van achter de struiken op en snelde naar mij toe. Zij hielden mij voor een vreemdeling, maar één onder hen herkende mij. Hij liep de eerste jaren van de oorlog nog in zwart uniform, maar had bij het keren der krijgskansen een andere kleur gekozen.

"Hah! gij lelijke zwarte hond!", brulde hij triomferend.

Zij sleurden hun fietsen uit het struikgewas en ik moest als "krijgsgevangene" met hen mee peddelen naar hun hoofdkwartier, op het gemeentehuis. En opdat zij hun vangst aan zoveel mogelijk mensen zouden kunnen tonen, ging het langs de dichtbewoonde Beringsesteenweg naar het centrum.

Het was een zomerse septemberavond. Er heerste overal een kermisstemming. De mensen die niet op het dorpsplein stonden, zaten naast de weg op de stoep. Ze begaapten mij met open mond. Maar niemand riep mij wat na.

Dit was echter niet naar de zin van mijn begeleiders: die hadden verwacht dat het volk mij dadelijk zou te lijf gaan.

Ik moest afstappen en naast mijn fiets lopen. Wij naderden de markt, die zwart zag van het volk. Eén van mijn begeleiders sloeg mij in het gezicht, zodat mijn nieuwe pet en vaders bril op de kasseien terechtwamen. Het bleef muisstil op het plein, niettegenstaande iedereen mij nu herkende. Alleen een jong tienermeisje dichtbij riep: "Zwarte hond!" De moeder hoorde ik zeggen: "Zit stil, snotneus!"

Ik wilde nog vlug mijn pet en mijn bril oprapen, maar men sleurde mij verder.

Een smokkelaar die de ganse oorlog geld had verdiend op de rug van de arme man, sprong naar mij toe, trok mij de fiets uit handen en schreeuwde: "Gij hebt vier jaar

met 'ne nieuwe fiets gereden, nu is 't mijn beurt!" Maar verder gebeurde er niets. Hardhandig werd ik nu door de weerstanders het gemeentehuis binnengedreven, de trap opgejaagd en voor een militaire vierschaar van twee personen gebracht.

"Ach zo," zei de hoogste in rang, "deze is dus de laatste zwarte die nog op vrije voeten liep! Wat hebt gij onder de oorlog gedaan, manneke?"

Ik moest plots aan een vraag denken uit een examen van geschiedenis eertijds: "Geef een overzicht van de Romeinse overheersing in ons land." De oorlog had vier jaar geduurd. Wat doet een mens al niet in die tijd!

"Ik dacht dat ik mijn plicht gedaan heb," antwoordde ik.

"Uw plicht! Uw plicht! Wat hebt gij voor het vaderland gedaan?", vroeg ie.

"Mijn vader heeft geen land, alleen maar weide," wilde ik zeggen. Maar dat durfde ik niet in deze omstandigheden. Misschien deed ik er meer voor dan jij, dacht ik. Want ik was toch bij de vrijwillige arbeidsdienst geweest.

"Ik heb een gans jaar gewerkt, aan 6 fr. per dag, voor het vaderland," zei ik dus.

Dat was te veel. Met een stomp in mijn maag en een stamp onder mijn achterwerk belandde ik op het "secretariaat", d.w.z.: op het oud bureel van de gemeentesecretaris.

Daar zat gans het V.N.V (het Vlaams Nationaal Verbond) van Paal als haringen in een ton bijengepakt. Zo'n 45 man. Velen droegen nog de sporen van slagen en mishandeling.

De meesten zaten op de grond. Een paar op een stoel en op het vensterblad, zelfs op de schrijftafel van de secretaris. En in een lederen fauteuil zat warempel ook mijn vader, voorover gebogen en zacht kreunend van de pijn.

"Hij is van de os gevallen en heeft een paar ribben gebroken," zei één van de aangehouden en al fluisterend.

Ik ging naast hem, op de brede armleuning van zijn zetel, zitten, en boog mij bezorgd naar hem toe.

"'t Is niet zo erg, jongen," zei hij stil en geruststellend.

Zonder eten, zonder drinken, zonder slapen ging de nacht voorbij.

Nu en dan stak er een gewapende verzetsstrijder zijn hoofd eens binnen, of werd er een zwarte naar buiten geroepen om "ondervraagd" te worden. Dat ondervraagd worden ging minder met de mond dan met de vuist- en stokslagen. Een jongen uit mijn buurt werd door een weerstander zelfs een brandende sigaret in de neusgaten geduwd, als late wraak omdat hij van het slachtoffer, eertijds op de lagere school, eens duchtig van de holleblok had gekregen.

Een dertigjarige onderwijzer, die men voor de derde keer kwam halen voor ondervraging, sprong door het raam van de eerste verdieping naar beneden en brak een arm en zijn kaaksbeen.

Er heerste een sfeer van angst en terreur in dit overvolle kantoortje. Men durfde haast niet met elkaar spreken.

In de namiddag kwam een vrouwelijke weerstander, in keurig uniform, even in de deuropening staan. Ze zag mijn vader zitten kreunen.

Nu moet ik eerlijkheidshalve zeggen, dat, telkens de deur van het secretariaat werd geopend, mijn vaders pijn precies erger werd en zijn kreunen duidelijker.

Vrouwen kunnen vaak harder zijn dan mannen, zeker militante vrouwen. Maar deze hier, een mooie blonde van rond de twintig, de maîtresse van commandant X van de Weerstand, scheen toch een greintje menselijk gevoel in reserve te hebben.

Ondanks het feit dat haar partner (op wiens hoofd de Duitsers een paar miljoen hadden gezet) onder de oorlog een dozijn collaborateurs had neergeschoten.

“Heb je soms geen dorst, man?” vroeg zij.

Dit was mijn vaders ultieme moment. Hij voelde het instinctmatig: de strohalm die hem hier werd aangereikt en waarvan zijn verbeeldingskracht en zijn sluwheid een drijvend vlot zouden maken, waarmee hij dit donker eiland van angst en verschrikking zou kunnen ontvluchten.

“Ja,” antwoordde hij (zuchtend en heel zacht), als ge zo goed wilt zijn, madame.”

Een paar minuten later kwam zij terug met een glas water en reikte het hem aan. Hij nam het als met een haast liturgische eerbied in ontvangst. Het was trouwens het eerste wat hij hier aangeboden kreeg.

“Danke, danke!”, zei hij met een van pijn vertrokken gezicht, terwijl hij zijn linkerhand naar zijn borst, d.w.z. naar zijn “gebroken” ribben, bracht.

(Tussen haakjes: ge weet het of ge weet het niet, beste lezer, maar iemand die een paar gebroken ribben heeft, kan niet zonder pijn spreken of ademen.)

Hij dronk eens. Hij kreunde eens (want ook slikken is pijnlijk) Hij kneep zijn ogen dicht. Zuchtte. Wachtte even. Nam nog een slok. Kreunde. Kneep zijn ogen nóg eens dicht. Zuchtte. Wachtte... terwijl het aanwezige Vlaams Nationaal Verbond en de blonde militante de operaties meelijdend gadesloegen.

Dan wenkte hij haar grootvaderlijk, als wou hij zeggen: Kom eens effe hier, kind, ik heb je wat te vertellen onder vier ogen.

Zij gehoorzaamde (De meesteres die haar slaaf ter wille is). Hij dronk eerst nog eens, kreunde nog eens van de pijn, kneep zijn ogen dicht, zuchtte, wachtte, bracht zijn linker wijsvinger naar de borst en zei heel langzaam en zacht, zodat zij zich naar hem moest neerbuigen:

“Ik heb de vader van uw man nog goed gekend.”

“Die is toch a lang dood.”

“Ja, dat weet ik, meiske. Daar was ik bij aan de IJzer, toen hij gesneuveld is.”

wordt vervolgd

